

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

16/791-

27 SEPT 2016

Sarepta Energi AS - endret konsesjon til Sørmarkfjellet vindkraftverk i Osen og Flatanger kommuner - klagesak

Departementet viser til klager på Norges vassdrags- og energidirektorats vedtak av 19. juni 2015.

1. Bakgrunn

Sarepta Energi AS (Sarepta) fikk ved klagevedtak av 26. august 2013 konsesjon etter energiloven til utbygging av Sørmarkfjellet vindkraftverk i Osen og Flatanger kommuner. Konsesjonen omfattet utbygging og drift av et vindkraftverk på inntil 150 MW med tilhørende 132 KV nettilknytning fra vindkraftverket til sentralnettstasjon i Roan.

Sarepta søkte 23. mars 2015 om å utvide planområdet. Søknaden var begrunnet med at de gjennomførte vindmålingene har avdekket av vindressursene i deler av det gjeldende planområdet ikke kan forsvare en lønnsom vindkraftutbygging i dagens marked. Det er imidlertid gode vindressurser som grenser til det eksisterende planområdet, og som derfor ønskes innlemmet i planområdet. Planendringene innebærer også at installert effekt reduseres fra 150 MW til 130 MW.

NVE ga konsesjon til planendringene i vedtak av 19. juni 2015. Vedtaket ble påklaget av Naturvernforbundet i Nord- og Sør-Trøndelag, Fosen Naturvernforening og Odd Uran. NVE fant ikke grunn til å endre eller omgjøre sitt vedtak, og oversendte saken i brev av 4. september 2015 til departementet for sluttbehandling.

2. Klagen

2.1 Naturvernforbundet i Nord- og Sør-Trøndelag

Naturvernforbundet i Nord- og Sør-Trøndelag har i brev av 5. juli 2015 påklaget NVEs vedtak. I klagen vises det til tidligere innsendt høringsuttalelse fra Naturvernforbundet i Nord-

Trøndelag. I høringsuttalelsen fremgår det at Naturvernforbundet er motstander av hele vindkraftprosjektet på Sørmarkfjellet på grunn av de store irreversible virkningene for naturmangfoldet. Naturvernforbundet mener den perifere lokaliseringen på Fosen medfører at unødvendig mange og store naturområder blir berørt. Det vises til at de konsesjonsgitte vindkraftverkene jevnt dekker området mellom Flatanger og Ørlandet.

Naturvernforbundet mener planendringen vil medføre at den visuelle eksponeringen vil øke betydelig. Forbundet viser til at turbinstørrelsen som lå til grunn for opprinnelig konsesjonssøknad, har økt, og at utvidelsen av planområdet vil øke synligheten til vindturbinene. Naturvernforbundet mener også at utvidelsen av planområdet kommer i konflikt med stigende luftstrømmer av betydning for enkelte fuglearter.

Naturvernforbundet viser til tidligere høringsuttalelser, hvor Naturvernforbundet mener de ornitologiske rapportene som ligger til grunn for konsesjonssøknadene i 2006 og 2009 er faglig svake. Naturvernforbundet mener miljønotatet som ligger til grunn for planendringssøknaden ikke er basert på nye feltundersøkelser som omhandler naturmangfoldet, slik at underlaget i saken baserer seg på 10 år gamle fagrapporter. Forbundet viser til naturmangfoldloven § 8 om kravet til kunnskapsgrunnlag, og ber om en nøye, naturfaglig gjennomgåelse av hver eneste turbinplassering i de omsøkte utvidelsene av planområdet med tanke på behovene for trygge sveveområder på stigende luftstrømmer.

For øvrig er det i høringsuttalelsen vist til naturmangfoldlovens krav om økosystemtilnærming og samlet belastning. Det er pekt på at det er gitt mange vindkraftkonsesjoner på Fosen. Det pekes også på at utvidelsen i sørvest forutsetter at et område som er statlig sikret friluftsområde innlemmes i planområdet.

I klagen nevnes dessuten konflikt med hubro, og forbundet viser til at Miljødirektoratets tematiske konfliktvurdering har økt fra D til D-E som følge av utvidelsen. Etter Naturvernforbundets oppfatning foreligger det sterkere internasjonale forpliktelser til å hindre tap av biologisk mangfold. Naturvernforbundet stiller også spørsmål ved om opprinnelig konsesjon ble gitt på misvisende grunnlag ettersom det fremgår av planendringssøknaden at det ikke er lønnsomt å bygge ut etter opprinnelig konsesjon.

Naturvernforbundet mener også kraftsituasjonen tilsier at det ikke gis konsesjon til planendringen.

2.2 Fosen Naturvernforening

Fosen Naturvernforening har i brev av 4. juli 2015 påklaget NVEs vedtak. Foreningen skriver i klagen at tidligere fagutredning ikke har vurdert så store turbiner som nå skisseres, og mener det må utarbeides nye konsekvensutredninger. Etter foreningens oppfatning må det kreves tilleggsutredninger med eksakte influensdata fra anvendt turbintype, antall og plasseringer.

Foreningen viser videre til at internveier vil berøre et LNF-område og et statlig sikret friluftsområde. Fosen Naturvernforening mener det må søkes om dispensasjon fra gjeldende

plankrav, og at det ikke skal være kurant å fravike overordnede planer som er blitt til gjennom en langvarig og grundig prosess.

Fosen Naturvernforening skriver i klagen at planendringen vil få større negative virkninger for automatisk fredede samiske kulturminner og for reindriftsnæringen. Videre mener foreningen at det må utarbeides støykart for lavfrekvent støy og at det må settes grenseverdier for dette. Foreningen mener også planendringen vil få negative konsekvenser for Drageid leirskole, både hva gjelder visuelle virkninger og støy.

Etter Fosen Naturvernforenings oppfatning, vil ikke planendringen bedre forholdene for fugl rundt Molinvatnet selv om antall turbinpunkter skulle reduseres her. Fosen Naturvernforening mener større turbiner vil øke de negative virkningene for fugl.

Fosen Naturvernforening har videre vist til Miljødirektoratets tematiske konfliktvurdering, og mener dette viser at tiltaket er i strid med naturmangfoldlovens prinsipper. Foreningen mener det må ytes en form for økonomisk kompensasjon til omgivelsene og naboene hvis klagen ikke fører frem. For øvrig mener foreningen at vindkraftutbygging ikke er i tråd med naturmangfoldlovens krav til miljøforsvarlige teknikker og driftsmetode. Foreningen mener det bør satses på mer kostnadseffektive og miljøriktige løsninger, som oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg.

Foreningen er også uenig i at prosjektet vil være et viktig bidrag i det norsk-svenske sertifikatmarkedet. Fosen Naturvernforening mener vindkraftutbygging på Fosen er ulønnsom, og innebærer en rasert kystnatur.

2.3 Odd Uran

Kristian Skorstad Uran har i e-post av 9. juli 2015 på vegne av Odd Uran, påklaget NVEs vedtak. Uran mener det er tatt for mye hensyn til at lønnsomheten skal bedres for utbygger, og at det er tatt lite hensyn til virkninger for de som bor i umiddelbar nærhet til vindkraftverket. Uran støtter at turbinpunkt 9 tas ut av planene, men påpeker at de andre turbinene i det samme området ligger marginalt lengre unna bebyggelsen. Uran mener at dette vil påføre de som bor på Uran en stor belastning når det gjelder støy, skyggekast og visuelle virkninger. Uran påpeker at dette var konklusjonen i vedtaket i 2010, og lurer på hvorfor de som har holdt til i området i generasjoner skal "ofres" for at utbygger skal tjene mer penger.

Uran stiller spørsmål ved samfunnsøkonomien i prosjektet, og mener det bør utarbeides gode nok støykart og en profesjonell visualisering av hvordan vindkraftverket vil se ut fra Uran. Uran stiller seg undrende til NVEs dømmekraft, da konsesjonen som ble gitt i 2010 blant annet ble begrunnet med gode vindforhold. I 2015 ble planområdet utvidet på grunn av for lite vind i det konsesjonsgitte området.

3. Departementets vurdering

Departementet bemerker at planendringssøknaden må ta utgangspunkt i foreliggende konsesjon til Sørmarkfjellet vindkraftverk, som ble stadfestet i klagevedtaket av august 2013.

Dette innebærer at det ikke skal gjøres en full ny konsesjonsbehandling av det samlede prosjektet. Departementet må vurdere om de endringene som nå er omsøkt er samfunnsmessig rasjonelle, jf. energiloven 3-1, jf. § 1-2.

Departementet vil forøvrig bemerke at representanter for reindriften ikke har påklaget vedtaket. Departementet finner ikke grunn til å kommentere spørsmål om reindrift nærmere.

Klagegrunnene er delvis overlappende, og departementet finner det derfor hensiktsmessig å vurdere klagegrunnene tematisk.

3.1 Behovet for tiltaket

Flere klageparter stiller spørsmål ved behovet for tiltaket, og etterlyser vurderinger av alternative produksjonsteknologier. Det er også stilt spørsmål ved hvorfor opprinnelig konsesjon kunne begrunnes med gode vindforhold, når det er nødvendig med planendring for at prosjektet skal bli bedriftsøkonomisk lønnsomt.

NVE har i vurderingen av klagene pekt på at Norge gjennom fornybardirektivet er forpliktet til å øke fornybarandelen. Det er videre vist til at Stortinget har vedtatt at Norge gjennom elsertifikatorordningen med Sverige skal oppfylle et felles norsk-svensk mål om en økning i fornybarproduksjonen med 26,4 TWh.

Departementet bemerker at dette også ble fremhevet i klagevedtaket av 23. august 2013. I klagevedtaket påpekte departementet at vindkraft og vannkraft er de to energibærerne som kan bidra av betydning for å øke den fornybare energiproduksjonen. Departementet kan ikke se at disse forutsetningene er endret.

Departementet finner for øvrig grunn til å peke på at uttalelsen fra Svensk Energi og Energi Norge, som Naturvernforbundet har vist til i klagen, gjelder spørsmålet om i hvilken grad elsertifikatorordningen bør utvides. Etter departementets oppfatning er det et annet spørsmål enn hvilke konkrete prosjekter som bør bygges ut innenfor den gjeldende elsertifikatorordningen.

Hva gjelder spørsmålet om hvorfor det er nødvendig med planendring når opprinnelig konsesjon ble begrunnet med gode vindforhold, skriver NVE i klageoversendelsen at datagrunnlaget som forelå i 2010 tilfredstilte de krav som fulgte av det fastsatte utredningsprogrammet. NVE understreker at i de fleste tilfeller vil datagrunnlaget fra en enkelt vindmålemast i planområdet sammen med NVEs vindatlas, kunne gi gode indikasjoner på vindforholdene i planområdet. NVE peker på at det likevel i noen tilfeller, slik som i denne saken, kan være mer komplekse vindforhold. Det må da gjennomføres et mer omfattende vindmåleprogram for å få et godt bilde av vindforholdene i planområdet.

Departementet har merket seg at datagrunnlaget om vindforholdene i planområdet for Sørmarkfjellet ikke ga et fullstendig bilde da departementet fattet klagevedtaket i 2013. Etter departementets oppfatning gir de krav til undersøkelser som NVE fastsatte i

utredningsprogrammet som regel en god indikasjon på vindforholdene i planområdet. Departementet finner det imidlertid ikke unaturlig at det i enkeltsaker kan være ny informasjon som gjør at det opprinnelige grunnlaget for prosjektet på revurderes.

3.2 Naturmangfold

Naturvernforbundet og Fosen Naturvernforening mener hensynet til fugl tilsier at det ikke bør gis konsesjon til planendringen. Det er vist til hensynet til hubro og fugl som er avhengige av stigende luftstrømmer, og at større turbiner medfører større skadevirkninger for fugl i området rundt Molinvatnet. Etter klagernes oppfatning er ikke kunnskapsgrunnlaget tilstrekkelig.

Departementet vil først vurdere forholdet til hubro. I klagevedtak fra 2013 konstaterte departementet at det ikke er fastslått at hubro hekker i influensområdet, men at det var tegn som kunne tyde på at dette var tilfellet. I og med at det ikke hadde vært foretatt feltundersøkelser over flere år, la departementet føre var-prinsippet til grunn, jf. naturmangfoldloven § 9. Det ble derfor lagt til grunn at hubro hekker i influensområdet, men departementet fant ikke at det var tilstrekkelige holdepunkter for å anta at hubro hekker i selve planområdet.

Departementet viste videre til at hubroens normale flygehøyde tilsier at risikoen for kollisjoner med vindturbiner er liten. Departementet pekte likevel på at hubroen tidvis kan fly så høyt at kollisjonsrisiko kan være tilstede. Departementet viste til tilleggsutredningen hvor det fremgikk at andre områder enn planområdet var bedre egnet som jaktområder. Departementet mente dette kunne tyde på at kollisjonsfaren med vindturbiner på Sørmarkfjellet var begrenset.

Etter departementets oppfatning innebar habitatforringelse og forstyrrelser generelt og særlig i nærheten av hekkelokaliteter tidlig i sesongen, større negativ påvirkning for hubroen enn kollisjonsrisikoen.

Departementet konkluderte med at det måtte tillegges vekt at det ikke er registrert hekkelokaliteter for hubro i planområdet, og at virkningene av forstyrrelsene dermed var mindre. Departementet fant ikke holdepunkter for at eventuell forekomst av hubro ville forsvinne, men var innforstått med at vindkraftverket med tilhørende nettilknytning kan ha negative virkninger for hubro. Etter departementets oppfatning var ikke de negative virkningene av et slikt omfang at det var i strid med forvaltningsmålene i naturmangfoldloven § 5.

Departementet mente forundersøkelser kunne være et egnet tiltak for å redusere de negative virkningene i anleggsfasen. Dette innebærer at anleggsvirksomheten må stoppes og legges utenfor hekkeperioden dersom det kan oppstå konflikt med hekkelokaliteter for hubro. Departementet forutsatte at dette ble regulert nærmere i miljø- og transportplanen.

Departementet har merket seg at Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i samråd med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, i merknadene til planendringssøknaden mener utvidelsen av planområdet i sørvest kan få negative virkninger for hubrobestanden i området.

NVE skriver i konsesjonsvedtaket for planendringen at utredninger som er gjort i forbindelse med andre vindkraftverk konkluderer med at hubroen hovedsakelig opererer i luftrom som gjør at den ikke er spesielt utsatt for kollisjon med vindturbiner.

Departementet ba i e-post av 17. februar 2016 om at Sarepta redegjorde for om det var gjennomført forundersøkelser i tråd med vilkåret i konsesjonen, og om det eventuelt forelå nye opplysninger om hubro i området.

Sarepta besvarte spørsmålet i e-post av 1. mars 2016 Sarepta skriver at det ble gjennomført forundersøkelser for hubro, hønehauk, smålom, storlom og svartand på Fosen i 2014. Undersøkelsene er gjennomført av Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) som nå tilhører Nord universitet. Resultatene er oppsummert i HiNT Utredning nr. 167 "*Fosen vindkraft 1 – Status for svartand, storlom, smålom, hønehauk og hubro før bygging av vindkraftverk og kraftledninger*" fra høsten 2014.

HiNT gjennomførte også en kartlegging av hubro i Nord-Trøndelag i 2012 og 2013 på oppdrag fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Resultatene fra disse undersøkelsene er oppsummert i HiNTs Utredning nr. 163 "*Bestandskartlegging av hubro (Bubo bubo) i Nord-Trøndelag*".

Undersøkelsene fra HiNT viste aktiv hekking av hubro lenger nord på halvøya. Den aktive hubrolokaliteten ligger over 3 km unna planområdet, og vil ifølge HiNTs vurderinger ikke bli direkte negativt påvirket av bygging og drift av vindkraftverket. En eldre lokalitet like vest for planområdet ble undersøkt vår og høst uten noen indikasjoner på hubro i området. HiNT vurderer ut fra dagens kunnskap at dette ikke er en aktiv lokalitet.

Det er presisert at forundersøkelsene på Fosen ikke gir grunnlag for å si noe om hubroens jaktterritorier. Sikker kunnskap om eventuell bruk av Sørmarkfjellet som jaktterritorium ville kreve innfanging og radiomerkning/gps-sporing av hubroene i nærheten av Sørmarkfjellet. Basert på kjennskap fra Frøya og Snillfjord, er det grunn til å anta at hubroens jaktterritorier er større om vinteren enn i hekketida.

Etter departementets oppfatning vil det alltid være noe usikkerhet om lokaliteter for hubro, og eventuelle virkninger av vindkraftverket for hubro. Basert på de tidligere utredningene fra den opprinnelige konsesjonssøknaden, samt de etterfølgende undersøkelsene, mener departementet at kravet til kunnskapsgrunnlaget er tilfredsstillende, jf. naturmangfoldloven § 8.

Departementet forstår det slik at det er hekkelokaliteten for hubro hvor det ikke ble påvist hekking under forundersøkelsene, som Fylkesmannen har uttrykt mest bekymring for. Etter departementets oppfatning må det ved vurderingen søknaden om planendring legges vekt på at de siste undersøkelsene tilsier at det er god avstand fra planområdet til nærmeste aktive hekkelokalitet for hubro. Departementet mener derfor utvidelsen av planområdet ikke kommer i konflikt med forvaltningsmålene for hubro, jf. naturmangfoldloven § 5.

Det er i klagene fremhevet at planendringen vil ha større konsekvenser for fugl i området rundt Molinvatnet. Dette området er antatt å ha stor verdi særlig for hekkende storlom. I fagutredningen for naturmiljø fra 2009, ble det foreslått som avbøtende tiltak for fugl å redusere tettheten av turbiner rundt Molinvatnet. Planendringssøknaden innebærer at tettheten i hele planområdet reduseres med 40 %, og det planlegges færre turbiner rundt Molinvatnet fordi målinger har vist at deler av områdene er lite egnet for vindkraft. NVE legger i vedtaket til grunn at en reduksjon av turbinpunkter rundt Molinvatnet kan være positivt for fuglebestanden.

Departementet bemerker at konsesjonen ikke setter begrensninger på valg av turbinetype annet enn at maksimal installert effekt ikke skal overstige 150 MW. Departementet viser til anleggskonsesjonen, hvor det fremgår at det må søkes om tillatelse dersom valg av turbinstørrelse medfører vesentlig endret installert effekt. Det ligger derfor til grunn for konsesjonen at turbinstørrelsen kan endres i detaljplanleggingen. Departementet vil bemerke at den endringen av turbinstørrelse som nå er skissert, er innenfor det som er vanlig i vindkraftsaker og innenfor de rammene den opprinnelige konsesjonen oppstiller. Endring av turbinstørrelse er også omtalt i planendringssøknaden, uten at konsesjonsmyndighetene har funnet det nødvendig å gjøre en egen vurdering av dette i forbindelse med planendringen. Sarepta kan derfor benytte den turbinstørrelsen som nå er planlagt.

Det er i klagene anført at planendringen vil medføre konflikt med fugl som er avhengige av stigende luftstrømmer, og at dette må konsekvensutredes for å tilfredsstille naturmangfoldlovens krav til kunnskapsgrunnlag. Etter NVEs vurdering vil ikke den omsøkte planendringen ha betydning for den regionale eller nasjonale bestandsutviklingen for truede og sårbare fuglearter, og NVE mener derfor etablering av vindkraftverket ikke vil komme i strid med forvaltningsmål for arter.

Det er i klagen fra Naturvernforbundet ikke presisert nærmere hvilke fuglearter det siktes til med fugl som er avhengig av stigende luftstrømmer. Departementet legger til grunn at klagegrunnen særlig retter seg mot rovfugl. Departementet bemerker at vindkraftverkets påvirkning på fugl ble grundig vurdert i konsesjonsvedtaket av august 2013. Fugl i vindkraftverkets influensområde inngikk i vurderingen. Etter departementets oppfatning vil konflikten med rovfugl være av samme karakter som i opprinnelig konsesjon. Forskjellen med planendringen består i at turbinene spres over et noe større område. På den ene siden vil det kunne oppstå konflikt med rovfugl over et større geografisk område, men samtidig vil plasseringen av vindturbinene innenfor planområdet bli mindre konsentrert.

Departementet mener utredningene som foreligger i saken gir et tilfredsstillende grunnlag for å fatte vedtak i saken, jf. naturmangfoldloven § 8. Departementet kan ikke se at ytterligere utredninger vil gi vesentlige nye opplysninger for saken. Etter departementets oppfatning vil ikke planendringen medføre vesentlige økte negative virkninger for rovfugl.

Etter departementets oppfatning vil planendringen dermed heller ikke medføre økt samlet belastning av betydning, jf. naturmangfoldloven § 10. Departementet viser derfor til vurderingen av samlet belastning i klagevedtaket av august 2013.

3.3 Landskap og visuelle virkninger

I klagen er det pekt på at planendringen vil medføre økt visuell eksponering, særlig for leirskolen ved Drageid og bebyggelsen ved Uran. Det fremgår av Miljørapporten til planendringen at en utvidelse av planområdet vil føre til at noen få turbiner vil være synlige fra Drageid leirskole. Ifølge Miljørapporten vil ny utbyggingsløsning med færre turbiner kunne oppfattes som mindre dominerende enn konsesjonsgitt løsning, selv om planområdet utvides.

NVE skriver i vedtaket at visuelle virkninger er tatt opp i flere høringsuttalelser. NVE slutter seg til vurderingene i høringsuttalelsene om at etablering av turbiner i de omsøkte områdene vil føre til at vindkraftverket i større grad vil bli eksponert ut mot havet og innover fjellet. Samtidig vurderte NVE at vindkraftverket vil fremstå mindre dominerende når antall turbiner reduseres. NVE fjernet turbinpunktet nærmest Uran blant annet på grunn av visuelle virkninger.

I klagevedtaket fra august 2013 påpekte departementet at vindkraftverket er lokalisert i et område som i liten grad er preget av tekniske inngrep, og at vindturbinene vil medføre en vesentlig endring av landskapets karakter i området. Departementet konstaterer at den nye utbyggingsløsningen vil innebære en lavere tetthet av turbiner, men turbinene vil på den annen side spres over et større areal. Dette innebærer at steder nær utvidelsen av planområdet slik som Drageid og Uran vil få økte visuelle ulemper.

På den annen side vil områder hvor det er innsyn til de deler av vindkraftverket som får redusert tetthet av turbiner få redusert de visuelle virkningene. Den samlede installerte effekten er imidlertid redusert, noe som isolert sett taler for at den visuelle belastningen også går ned.

Departementet konstaterer at turbinpunkt 17 flytter de visuelle virkningene av anlegget et godt stykke mot vest, og gir økt eksponering mot Drageid og de øvrige områdene som inngår i det statlig sikrede friluftsområdet. Departementet finner at en fjerning av dette punktet reduserer landskapsvirkningen og påvirkningen av disse områdene betydelig. Departementet mener derfor planområdet må trekkes noe mot øst i dette området, slik at området rett nord for det statlig sikrede friluftsområdet tas ut av planområdet. Det skisserte turbinpunkt 18 blir således det vestligste turbinpunktet i dette området. Området sør for friluftsområdet, det vil si der turbinpunkt 16 er skissert, berøres ikke av endringen.

Etter departementets oppfatning vil den totale visuelle belastningen med ovennevnte endring, ikke bli særlig mye større som følge av planendringen. Departementet er likevel fullt ut innforstått med at enkelte vindturbiner vil bli godt synlige fra steder som Drageid og Uran.

3.4 Friluftsliv

Det er i klagen pekt på at planendringen vil komme i konflikt med et statlig sikret friluftsområde. Ifølge Miljørapporten vil en utvidelse av planområdet komme i berøring med det statlig sikrede friluftsområdet vest for Sørmarkfjellet. Dette omfatter de deler som er helt i ytterkant av det statlig sikrede friluftsområdet og som ifølge Miljørapporten, også regnes som

bratte og lite tilgjengelige. En utvidelse av planområdet vil ikke komme i berøring med de delene av det statlig sikrede friluftsområdet som brukes mest av Drageid leirskole. Det er ikke planlagt turbiner innenfor det statlig sikrede friluftsområdet, men det kan være aktuelt å legge en internvei innenfor området.

Konsekvensgraden for friluftsliv ble for prosjektet i 2006 og i 2009 vurdert likt med middels til stor negativ konsekvens. Konsekvensen ble ikke endret i 2009 til tross for reduksjon av planområdet. Bakgrunnen for dette var at fortettingen av turbiner på Sørmarkfjellet veide opp for det reduserte planområdet.

Ifølge Miljørapporten vil etablering av turbiner i områdene som omsøkes i endringsøknaden ikke ha stor betydning for konsekvensene for utøvelsen av friluftsliv. Det fremgår av Miljørapporten at uavhengig av om planområdet utvides eller ikke, vil vindkraftverket virke ødeleggende for områdets preg av uberørthet noe som ofte har stor betydning for dem som i dag benytter området til friluftslivsaktiviteter.

I klagevedtaket fra august 2013 bemerket departementet at vindkraftverket kan gjøre tilgangen til Sørmarkfjellet lettere for enkelte brukergrupper. Departementet mente samtidig at vindkraftverket kunne redusere verdien av området for brukere som ønsker å utøve friluftsliv i områder uten tekniske inngrep. Departementet konstaterte at vindkraftverket vanskeliggjør leirskolens tilbud om friluftsliv i urørt natur. Departementet mente likevel at vindkraftverket ikke var til hinder for bruken av området i regi av leirskolen.

I konsesjonen til planendringen viser NVE til Miljødirektoratets høringsuttalelse, hvor det fremgår at miljøforvaltningen er negative til at areal i et statlig sikret friluftsområde omdisponeres til andre formål enn friluftsområde for allmennheten. Det understrekes at dette i seg selv er god nok grunn til ikke å akseptere noen annen bruk av området. Ifølge Miljødirektoratet kan omdisponering av arealet bare skje i unntakstilfeller, for eksempel ved tungtveiende samfunnstjenlige/allmennyttige hensyn, mindre arronderingsmessige hensyn eller dersom omdisponering bedrer forholdene for allmennhetens friluftsliv. Videre mener Miljødirektoratet at tiltakets konfliktgrad for nasjonale miljømål øker med planendringen, særlig på grunn av det statlig sikrede friluftsområdet.

NVE skriver i vedtaket at en reduksjon av antall turbiner vil være positivt for friluftslivsutøvelsen både i planområdet og i influensområdet, da vindkraftverket vil fremstå som mindre dominerende. Samtidig peker NVE på at en utvidelse av planområdet i nordvest og sørvest vil kunne oppleves negativt, da vindkraftverket vil etableres over et større areal. NVE konstaterer at den delen av det statlig sikrede friluftsområdet som bli berørt av vindkraftverket ikke kommer i berøring med de delene av området som brukes mest av Drageid leirskole. Videre konstaterer NVE at det ikke skal etableres turbiner innenfor det statlig sikrede friluftsområdet, og vurderer at etablering av en internvei innenfor dette området har akseptable virkninger. Samlet vurderer NVE at planendringen har begrensede virkninger for friluftsliv. NVE har satt vilkår om at tiltakshaver i samråd med Osen og Flatanger kommuner skal utarbeide en plan om tiltak for å tilrettelegge området for friluftsliv.

Departementet vil innledningsvis påpeke at det statlig sikrede friluftsområdets rettslige status ikke er til hinder for at kan gis konsesjon til tiltak innenfor området dersom tiltaket for øvrig oppfyller energilovens krav til at det kan gis konsesjon. Friluftsområdet er imidlertid et viktig moment i vurderingen av om konsesjon skal gis.

Departementet konstaterer at en internvei er skissert lagt gjennom en flik av det sikrede friluftsområdet der dette grenser opp til restriksjonsområdet for kulturminner, og at det derfor trolig ikke er mulig å legge en anleggsvei forbi dette området uten å berøre enten friluftsområdet eller restriksjonsområdet for friluftsliv. Departementet konstaterer også at topografien nord for kulturminneområdet tilsier at det vil være svært krevende å anlegge vei mellom turbinpunkt 21 og punkt 7. Etter departementets oppfatning er imidlertid den skisserte internveien av liten betydning for friluftsområdet som helhet. For å kunne utnytte området nord for restriksjonsområdet finner derfor departementet at det kan aksepteres at veien berører det statlig sikrede friluftsområdet. Departementet forutsetter imidlertid at det ved utarbeidelsen av MTA-plan søkes å redusere inngrepene i det sikrede planområdet, ved at veien trekkes så langt øst det er teknisk/økonomisk hensiktsmessig. Vilkår nr. 14 om utarbeidelse av MTA-plan gis derfor følgende tillegg:

"Ved utarbeidelse av planen er det en forutsetning at eventuell internvei innenfor det statlige sikrede friluftsområdets ytterpunkt på Sørmarkfjellet, legges så langt mot øst som teknisk/økonomisk hensiktsmessig".

Departementet kan etter dette slutte seg til NVEs vurdering av planendringens betydning for friluftslivet, og viser for øvrig til at NVE har satt vilkår om at tiltakshaver skal utarbeide en plan for å tilrettelegge området for friluftsliv. Departementet kan på denne bakgrunn ikke se at hensynet til friluftsliv i særlig grad tilsier at det ikke gis konsesjon til planendringen.

3.5 Kulturminner

Fosen Naturvernforening skriver i klagen at planendringen vil få større negative virkninger for automatisk fredede samiske kulturminner. Det ble i forbindelse med tilleggsutredningen i 2009 avdekket gamle fangstsystemer på Sørmarkfjellet. Riksantikvaren ga i 2012 dispensasjon fra kulturminneloven for fangstsystemene. I dispensasjonen ble det satt vilkår om at turbinene skal plasseres så langt unna kulturminnelokalitetene som mulig, og at de nærmeste turbinene skal plasseres minst 50 meter fra kulturminnelokalitetens ytre grense. I tillegg skal veier legges minimum 50 meter fra kulturminnefeltene.

En utvidelse av planområdet vil ifølge Miljørapporten ikke komme i direkte konflikt med restriksjonsområdene for kulturminner. NVE konstaterer i konsesjonsvedtaket at utvidelsen av planområdet ikke er vurdert å gi endrede virkninger for kulturminner på Sørmarkfjellet. NVE har i konsesjonen satt vilkår om at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 skal være oppfylt før godkjenning av miljø-, transport- og anleggsplanen.

I klagen skriver Fosen Naturvernforening at selv om avstandskravet fra Riksantikvaren overholdes, vil vei og turbiner gi et dårligere kulturelt inntrykk sammenlignet med dagens situasjon, og større turbiner vil gi et enda dårligere inntrykk.

Departementet viser til vurderingen ovenfor om at konsesjonen ikke stiller krav til en bestemt turbintype. Departementet konstaterer at Fosen Naturvernforening i klagen ikke har anført at selve utvidelsen av planområdet har betydning for kulturminner på Sørmarkfjellet. Departementet konstaterer videre at Riksantikvarens avstandskrav overholdes, og slutter seg på denne bakgrunn til NVEs vurdering om at utvidelsen av planområdet ikke gir endrede virkninger for kulturminner.

3.6 Støy og skyggekast

Fosen Naturvernforening og Odd Uran mener planendringen vil øke ulempene med støy og skyggekast. Det bes om at det må utarbeides støykart for lavfrekvent støy og at det må settes grenseverdier for dette.

NVE skriver i konsesjonsvedtaket at den anbefalte grenseverdien på L_{den} 45 dBA er retningsgivende og ikke et absolutt krav til støynivå. NVE påpeker at den anbefalte grenseverdien er et uttrykk for hva samfunnet bør akseptere ved etablering av vindkraftverk, men at det likevel er viktig å unngå vesentlige støyvirkninger særlig for helårsboliger og andre støyfølsomme bygninger.

Hva gjelder lavfrekvent støy legger NVE til grunn forskning som viser at lavfrekvent støy fra vindturbiner ikke utgjør større belastning enn støy i høyere frekvenser. NVE viser til at Miljødirektoratet og Folkehelseinstituttet har sluttet seg til denne vurderingen, og at det er enighet i forskningsmiljøet om at infrastøy ikke er et problem. NVE mener derimot støy i frekvensområdet 50 Hz og oppover er en viktig del av lydbildet. NVE har i konsesjonen satt vilkår om at støynivået ved bygninger med støyfølsom bruk bør være under L_{den} 45 dBA. Dersom det vurderes som nødvendig for å realisere vindkraftverket å overstige denne grensen ved bygninger med støyfølsom bruk, skal dette vurderes i detaljplan. Detaljplanen skal videre omfatte aktuelle tiltak for å avbøte virkninger ved disse bygningene.

NVE konstaterer at støy også vil kunne medføre virkninger for bruk av området utover bebyggelse. Blant annet vil tiltaket medføre støy for friluftsliv og rekreasjon i området, og støyen innenfor planområdet til vindkraftverket vil være over de anbefalte grenseverdiene for stille områder i støyretningslinjen T-1442. NVE påpeker at dette imidlertid gjelder for alle vindkraftverk.

Videre konstaterer NVE at ingen boliger ligger over anbefalt grenseverdi når flere av turbinene i områdene som søkes innlemmet i planområdet kjøres i støyreduert modus. NVE mener likevel at støynivået kan oppleves høyere fordi eiendommene ligger i dalsøkk nedenfor vindkraftverket. Eiendommene vil da bli liggende i vindskyggen til vindkraftverket, hvilket innebærer at luften står mer stille og bakgrunnsstøyen er lavere sammenlignet med høydedragene hvor vindkraftverket er lokalisert. Etter NVEs oppfatning er dette særlig aktuelt

for bebyggelsen på Uran. NVE fjernet på denne bakgrunn turbinpunktet nærmest bebyggelsen på Uran. Etter NVEs oppfatning vil dette i stor grad redusere støyvirkningene for bebyggelsen på Uran.

For å kunne gjøre en mer nøyaktig vurdering av støybildet når endelig utbyggingsløsning foreligger, har NVE satt vilkår om at det skal gjennomføres støyberegninger etter metode NORD 2000. Beregningene skal oversendes NVE i forbindelse med detaljplanen. NVE har satt vilkår om at dersom det vurderes som nødvendig for vindkraftverkets realiserbarhet at støynivået overstiger L_{den} 45 dBA ved bygninger med støyfølsom bruk, skal dette vurderes i detaljplan. Detaljplanen skal videre omfatte aktuelle tiltak for å avbøte virkninger ved disse bygningene.

Angående Fosen Naturvernforenings krav om støykart for lavfrekvent støy og fastsetting av grenseverdier for lavfrekvent støy, slutter departementet seg til NVEs vurdering. Departementet vil for øvrig vise til vedtaket om øvrige planendringer på Fosen av 16. februar d.å, hvor den samme problemstillingen er vurdert.

Departementet la i klagevedtaket fra august 2013 til grunn at flere vil høre støy fra Sørmarkfjellet vindkraftverk, men at ingen helårsboliger ville få støybelastning over grenseverdiene. Departementet fant ikke grunn til å legge særlig vekt støyulempene så lenge støybelastningen var under retningslinjene.

Departementet har merket seg at støykartene baserer seg på målinger hvor turbiner kjøres i støyreduert modus. Departementet legger til grunn at det i detaljplanleggingen vil bli gjennomført støyberegninger basert på nøyaktige turbinplasseringer, og at støymålingene baseres på så realistiske forutsetninger som mulig. Dette innebærer at beregningene baseres på at turbinene kjøres slik de er planlagt i drift, og at det tas hensyn til topografiske hensyn og vindskygge. Etter departementets oppfatning bør støybelastningen for helårsboligene på Uran ligge under grenseverdiene på L_{den} 45 dBA. Departementet endrer på denne bakgrunn vilkår 17 i anleggskonsesjonen, hvor departementets endringer fremgår i kursiv:

"17. Støy

Støynivået ved helårsboliger skal ikke overstige L_{den} 45 dBA. Støynivået ved bygninger med støyfølsom bruk for øvrig bør ikke overstige L_{den} 45 dBA. For andre bygninger enn helårsboliger hvor støynivået overstiger L_{den} 45 dBA, skal detaljplanen omfatte aktuelle tiltak for å avbøte virkninger ved disse bygningene. Dersom konsesjonær mener at bygninger med støynivå over L_{den} 45 dBA ikke har støyfølsom bruk, skal dette dokumenteres i detaljplanen.

Det skal gjennomføres supplerende støyberegninger etter metode NORD 2000 når endelig utbyggingsløsning foreligger. Beregningene skal oversendes NVE i tilknytning til detaljplan.

NVE gir ikke tillatelse til å etablere en turbin ved turbinpunkt nummer 9 i den foreslåtte utbyggingsløsningen."

Med denne endringen i vilkåret, mener departementet støyulempene for beboerne ved Uran er ivaretatt. Departementet ber NVE oppdatere anleggskonsesjonen i tråd med det nye vilkåret.

Angående skyggekast skriver NVE at det særlig er turbinpunktet som ble fjernet av NVE som vil kunne medføre virkninger for bebyggelsen. NVE har satt vilkår om at faktisk skyggekast ikke skal overstige åtte timer per år ved bygg med skyggekastfølsom bruk. Dette er i tråd med NVEs veileder om skyggekast fra vindkraftverk. Departementet finner ikke grunn til å legge vekt på ulemper som følge av skyggekast utover vilkåret som er satt av NVE.

3.7 Samlet vurdering

Departementet kan ikke se at planendringen samlet sett medfører økte negative virkninger av betydning gitt de endringene av planområdet og vilkårene som nevnt ovenfor. Når nye opplysninger om vindforholdene tilsier at planendringen medfører en forbedring av prosjektet, mener departementets det bør gis konsesjon.

4. Konklusjon

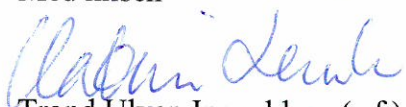
NVEs vedtak av 19. juni 2015 stadfestes med følgende endringer:

- Vilkåret om støy, nummer 17 i anleggskonsesjonen, endres slik det fremgår ovenfor.
- Vilkåret om MTA-plan, nr. 14 i anleggskonsesjonen, gis tillegg slik det fremgår ovenfor.
- Planområdet i sørvest trekkes noe østover, slik at det ikke kan plasseres turbiner i området rett nord for det statlige sikrede friluftsområdet.

NVE bes utarbeide oppdaterte konsesjonsdokumenter.

Departementets vedtak i klagesaken er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Med hilsen

for Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Tollef Taksdal
underdirektør

Kopi til:

Flatanger kommune
Norges vassdrags- og energidirektorat
Osen kommune
Sarepta Energi AS

Adresseliste

Fosen Naturvernforening	Ytre Ringvei 32	7100
Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag	Postboks 132	7702
Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag	Sandgata 20	7012
Odd Uran		7746